

Jordi Llavina, El Punt-Avui, 17 de gener de 2014

ELOGI DE LA INCOMPLECIÓ

Damià Bardera és un contista pur, que no sent la imperiosa necessitat de publicar cap novel·la perquè li facin cas. Aquest que treu ara és el seu quart llibre de contes. Uns contes especials, que, segons com es miri, poden dur el record d'algunes pàgines del Grup de Sabadell o, fins i tot, les d'algun llibre antic de Quim Monzó, però que, probablement, trobarien més companyia en l'escalf d'alguns llibres del malaurat Javier Tomeo.

Són, com n'ha dit Cristina Masanés, “contes premoderns en un context postmodern”, i la definició em sembla molt encertada. ¿Per què, *premoderns*? Doncs perquè estan escrits fent cas omís a la moral (i a la moralitat), i perquè conceptes com és ara la culpa o el pecat en són del tot aliens. En la literatura de Bardera, no hi ha psicologia. L'especulació proustiana o manniana en queda totalment al marge. Els personatges de Bardera són unitats d'acció (i reacció), i, des d'aquest punt de vista, tenen una puresa animal i una coherència mineral. Sovint aboquen el lector al desconcert. No poques vegades voregen l'absurd, o fins i tot el grotesc. Dos esquelets que lliguen en un bar, i que, ara que s'han trobat (gràcies a la mort, per cert), es prometen amor etern. Podrien subscriure aquell vers tan bell i radical del poema *El bany*, de Joan Vinyoli: “T'adoro fins l'esquelet”.

Personatges esguerrats o mutilats

Una de les coses que a mi sempre m'ha cridat l'atenció de la narrativa —o de la imaginació o de la inventiva— d'aquest autor és la natura contrafeta o mancada dels seus personatges: molts d'ells se'ns mostren esguerrats o mutilats. A aquest,

li falta una cama; a aquell d'allà, un braç o un peu; al de més enllà, tres o quatre dits, l'orella dreta, un ull... I així fins a arribar al final. ¿De què és reflex, aquesta recurrent mancança? La incompleció corporal pot fer referència a una incompleció espiritual o moral. O no. Els éssers que pul·lulen pels relats de Bardera són cruels potser sense saber-ho. No fan judicis, i tampoc no estan equipats amb el llast empobridor dels prejudicis. En un dels contes —i aquest es basa en una sorpresa final—, una parella de pares assisteixen al diagnòstic que un psicòleg fa de la filla d'ambdós, a partir d'un dibuix de la nena. Sembla que, per la representació de l'animal pintat que ha lliurat la petita, la diagnosi és inequívoca, inapel·lable: esquizofrènia. Res a veure amb els animals, tan o més espantosos, que el pare feia de ben jove: la testa d'aquests no era reveladora d'esquizofrènia. En sortir del despatx del psicòleg, la dona retreu al seu marit que faci els deures de la filla.

Són contes generalment breus, sovint esquelètics. Històries extremes, que conserven una unitat de to. Bardera és amant dels individus posats al límit, i dels que, des de fa uns quants anys, s'han popularitzat amb l'apel·latiu de *freaks*: a banda els esquelets que ja han aparegut en aquesta crítica, ossets de peluix i un ós de debò que acabarà sent domesticat i atenent la feligresia d'una parròquia, pallassos, caníbals i *tutti quanti*. Els nens d'aquestes històries no són portadors de cap visió edènica del món, incontaminada i pura, sinó, ben sovint, de tot el contrari: poden captar-se d'una manera ben despietada, cruelment pura. Es fa llegir. Exigeix que el llegim.